

Crònica

Una sessió del Primer Campus per la Pau, a Girona.

Els camins cap a la pau, a debat

«La pau és la fórmula de la felicitat col·lectiva». Amb aquestes paraules arrencava la conferència inaugural del Primer Campus per la Pau, que es va celebrar a Girona del 4 al 6 de juliol. Durant tres dies els ponents van anar desgranant els secrets, els obstacles i les possibles vies per construir un món en pau.

Tant la delegació gironina de Justícia i Pau com l'Oficina de Cooperació al Desenvolupament de la UdG tenien molt clar que el treball comú d'ambdues entitats havia de servir per incitar a la reflexió i fer arribar a la ciutadania els valors de la pau i la justícia social. Amb aquest objectiu, el Campus va incloure ponències i taules rodones estructurades entorn de tres reptes de pau, un per cada jornada: el desenvolupament humà sostenible i l'educació per la pau, els processos de pau per a l'entesa mútua entre els pobles i, finalment, la renovació de la democràcia.

En la primera sessió, l'exconseller d'Educació Joan Manel del Pozo va iniciar la seva lliçó magistral explorant la polisèmia del mot *pau*. A banda de remarcar la importància de l'educació per a la pau, Del Pozo va esbossar els valors que han de transmetre els educadors per aconseguir assentar uns fonaments sòlids: el coneixement de qualitat, la dignitat vincu-

lada al respecte a l'altre, la bellesa vinculada a la sensibilitat i la creativitat, i la bondat com a suma de l'honradesa, la generositat i la valentia. La jornada va tractar altres qüestions interessants, com la necessitat d'impulsar el treball de valors de manera transversal en els estudis universitaris, la importància de fomentar polítiques de codesenvolupament o la urgència d'un desenvolupament humà sostenible.

Dos processos de pau amb finals, de moment, molt distints, el basc i l'irlandès, van centrar l'interès de la jornada següent. El coordinador general de Lokarri, Paul Ríos, apuntava com a possibles motius del fracàs del procés basc la manca de maduresa de l'esquerra abertzale, que encara no ha fet la seva transició democràtica; la inexistència d'una mesa negociadora oficial, i les fortes pressions internes i externes que han rebut tant el PSOE com l'esquerra abertzale. Per la seva banda, el capellà catò-

lic irlandès Alec Reid, present en les negociacions d'Irlanda i Euskadi, va comparar els dos processos i va apuntar un altre ingredient clau en el decebedor desenllaç del procés basc: la manca de cultura de diàleg en la societat espanyola, alimentada per 40 anys de dictadura franquista.

L'eradicació de la pobresa com a punt de partida per a la universalització de la pau, així com la creació d'una consciència en favor de la pau per part d'uns mitjans de comuni-

cació que haurien de ser més acurats en l'ús del llenguatge, són altres de les conclusions a què es va arribar a la Sala de Graus de Lletres durant les jornades. Si bé els ponents van posar de manifest que no existeixen les fórmules màgiques, la bona acollida d'aquesta primera edició del Campus per la Pau garanteix que la iniciativa tingui continuïtat en el futur i a Girona es continui treballant per la pau.

Sònia Cervià i Vidal

El nou castell de Queralbs

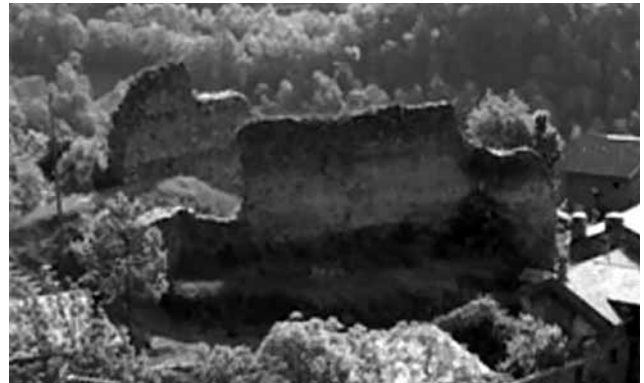
El passat dia 14 de juny es va inaugurar el nou castell restaurat de Queralbs (Ripollès), un cop finalitzades les obres de consolidació i adequació del conjunt, que han anat a càrrec del Servei de Monuments de la Diputació de Girona.

La fortificació –de planta triangular, amb torres circulars als seus vèrtexs i una estructura general compacta i molt simple, de dimensions reduïdes, sense cap

element defensiu exterior– s'alça damunt d'un turó, a prop de la població, en una posició estratègica per controlar l'accés a la vila i l'antic camí que travessava la vall

de Ribes. Malgrat tot, és una construcció relativament tardana, ja que fou bastit entre final del segle XIV i –com a molt tard– mitjan segle XV, segons es desprèn d'un document de lliurament de les claus del castell als cònsols de Queralbs datat entorn dels anys 1450-1451. La posterior destrucció del castell podria tenir el seu origen en el desplaçament cap al sud de la frontera amb el regne de França, com a conseqüència del Tractat dels Pirineus, de 1659. L'exèrcit francès ini-

cià una política –que mantingué al llarg de tot el segle XVII– de destrucció de totes les fortificacions que havien quedat en mans espanyoles, per evitar la consolidació d'una nova frontera militar. En tot cas, l'estat que presentaven les restes del castell en el moment d'iniciar-se les obres de restauració semblen confirmar aquesta hipòtesi, atès que no es conservava dempeus cap de les seves tres torres i només es mantenien drets dos murs laterals, fet que ha

El castell de Queralbs, consolidat.

portat a pensar als seus restauradors que les torres foren barrinades.

Tota intervenció en un monument és sempre una operació delicada. Enfront del criteri de les restauracions completes i historicistes, la restauració més digna i respectuosa sol ser aquella que afecta al mínim el monument. Si a això hi afegim, a més, l'estalvi econòmic i la possibilitat que sigui emprat per a algun ús social, la inversió efectuada esdevé molt més rendible. Això és precisament el que ha succeït amb el castell de Queralbs, amb una restauració correcta i poc intervencionista efectuada per l'equip tècnic del Servei de Monuments, sota la direcció de l'arquitecte Lluís Bayona, i que ha tingut un cost de 210.000 €, sufragat per l'Ajuntament de Queralbs i la Diputació. La intervenció permet donar el màxim de possibilitats al monument sense trencar el seu caràcter de «ruïna visitable», i per tant sense negar –com tant vegades ha passat– que el procés destructiu d'un monument és també part

Dos bisbes al Perú

Des de fa molt temps sabíem que hi havia un bisbe gironí al Perú: mossèn Enric Pèlach Feliu, capellà de l'Opus Dei que, com a prelat d'Abancay, va desplegar una intensa activitat apostòlica i social en terres andines. Aquest estiu va morir, als 90 anys, i l'ofici funeral celebrat a Girona va tenir accents multitudinaris. Va ser acomiadat amb tota mena d'elogis, entre els quals va destacar –per inesperat– un article laudatori de l'excalde Joaquim Nadal. El seu pensament i la seva obra han estat recollits i reflectits en diversos llibres i és possible que n'apareguin més entorn de la seva figura.

Però al Perú també hi havia un altre bisbe d'ascendència gironina: mossèn Joan Godayol Colom, que va ser jubilat precipitadament pel Vaticà de la prelatura d'Ayaviri després de quasi quinze anys d'episcopat. Retirat abans d'hora amb l'excusa d'una malaltia, té 64 anys, però no li ha estat assignada cap altra diòcesi i viu a Barcelona com un membre més de la comunitat salesiana que té cura del temple expiatori del Tibidabo. No ha merescut, per ara, cap reconeixement públic ni s'ha escrit cap llibre sobre els seus quaranta anys de vida missionera. Aquest estiu va visitar diverses paròquies del bisbat de Girona i va presidir la tradicional Oikumene o Missa Internacional de Roses, el 12 d'agost. El dia abans, va fer unes declaracions al *Diari de Girona* que van circular quasi furtivament, fotocopiades, per algunes paròquies. Aquestes van ser algunes de les seves afirmacions: «Hem de tornar a una Església de servei, no de poder. La gent ha vist fets de l'Església que rebutja i, per tant, se n'ha allunyat. Estem pagant les conseqüències del nacionalcatolicisme. L'ostentació de l'Església ha foragitat persones àvides de fe. L'Església "legalitzada" s'està enfonsant. Hi haurà un retorn al cristianisme com a forma de convivència. Refer una cosa que cau no val la pena; el cost és excessiu. Val més que caigui, i en fem una de nova».

Hem tingut, doncs, dos bisbes gironins al Perú, amb mentalitats i estils diferents. L'un se n'ha anat envoltat de totes les benediccions oficials. L'altre viu ocult, rodejat del silenci amb què són rebuts sovint els profetes.

Narcís-Jordi Aragó

de la seva història i de la seva raó de ser. Tant és així que la intervenció que s'hi ha realitzat és reversible. És a dir, si en algun moment es considerés que cal treure-la, això és possible. La restauració del castell facilita també la utilització del seu recinte interior per tal que s'hi puguin desenvolupar actes culturals diversos, a l'estiu, així com la possibilitat permanent de visitar-lo. I des de la part superior s'obté una visió esplèndida tant del nucli històric de la

població com de les fondalades de la vall.

En concret, les intervencions realitzades s'han dividit en dues fases: la primera fou d'excavació arqueològica, a càrrec de Dolors Codina i Bibiana Agustí, i de consolidació dels murs conservats, durant la qual es retornà la fesomia original a les torres circulars; a la segona fase s'adequà el conjunt per a la seva visita, aplanant la part interior del castell i construint un doble accés a les

parts altes dels murs, amb una passera i un petit pont que uneix els dos murs conservats. Aquest pont passa sobre una zona que pot servir com a escenari i permet posar-hi aparells de llum i, de forma puntual, alguna protecció solar, com tendals per a les actuacions. S'optà també per construir les escales d'accés dins del gruix mateix dels murs, per tal de no interferir en els espais interiors, i recobrir-les amb planxes d'acer Corten que perllonguen i

ahora delimiten els murs. L'estructura de suport, així, és mínima, per donar més transparència al conjunt i fer-lo més accessible.

Ens hem de felicitar, doncs, pel resultat de les obres de conservació del castell, que per un costat han posat les ruïnes a disposició de la vila i visitants de Queralbs, i per l'altre posen de manifest els bons resultats de la cooperació municipal.

Jordi Bohigas i Maynegre

Francesc Gimeno i el rami

En el seu estudi sobre l'agricultura baixempordanesa del segle XIX, Enric Saguer escriu que, tenint en compte que el rami s'acimatava molt bé a les condicions del litoral mediterrani, no sap per què va ser una planta tan poc explotada amb finalitats industrials. «Potser», indica, «les elevades exigències en mà d'obra en el procés de desfibrament encarien considerablement el producte». Pot ben ser. El rami és una planta herbàcia perenne, de tija ramosa, que pot arribar a un xic més de dos metres d'alçària. Originària de l'Extrem Orient -ortiga de Xina, també en diuen-, creix en climes humits i temperats. La fibra que s'obté de les tiges -molt resistents i brillants com la seda- es fa servir en tapisseria, en la fabricació de lones, en teles per empaquetar i per fer cordes, cordills i fins i tot xarxes. S'ha trobat rami en algunes mòbies egípcies. Segons Saguer, va ser Baldomer Mascort, farmacèutic a Torroella cap al 1870, qui va fer els primers intents de conrear aquesta planta prop de la gola del Ter. Quinze anys més tard, se'n feia, entre altres llocs, al mas Pinell, que és allà on avui hi ha el càmping El Delfín Verde. L'any 1886, la societat La Ramie Française -en la qual participava Mascort- va construir una fàbrica per desfibrar rami. Es deia Fàbrica Favier, en homenatge a l'inventor de la màquina desfibradora d'aquesta planta. Jo no sabia que, en la seva època de diputat a Madrid, Albert de Quintana va ser decisiu perquè es plantés rami en els camps de Torroella. «No és pas estrany que el Ministeri de Foment el nomenés president de la Societat de Foment del Rami, ni que subvencionés amb 1.250 pessetes l'exposició de productes en fibra i teixit que s'havia d'inaugurar a Torroella el 25 d'agost de 1883», llegeixo que escriu Dolors Vilamitjana en una de les moltes planes que ens ha fet arribar del dossier sobre Albert de Quintana que publiquem en aquest mateix exemplar de la *Revista de Girona*. No ho sabia, però sí que sabia que l'experiència del rami no va reeixir i que l'any 1887 Domènec Call, enginyer agrònom i oncle del pintor Ramon Call, feia uns anys que treballava en aquest conreu a Torroella. Va ser perquè hi era ell i perquè pensaven que gràcies a ell trobarien qui els comprés els seus quadres que, un dia de la tardor del 1887, Francesc Gimeno, acompanyat de Modest Urgell i de Ramon Call, van baixar de l'estació de tren de Sant Jordi Desvalls, van pujar a la tartana de Martí Massaguer, en Martí de les tartanes, i van arribar a Torroella. Domènec Call era l'oncle de Ramon, l'únic dels tres que va trobar feina. Segons va escriure Josep Pla, Gimeno va acabar pintant per a ell. Instal·lat a ca la Pauleta, la fonda de Martí Massaguer i de la seva dona Paula, Francesc Gimeno i Caterina, la filla gran d'aquell matrimoni, van enamorar-se. La resta ja és prou sabuda: els dos joves es van casar sense el consentiment del pare i Francesc Gimeno no es va arribar a entendre mai amb el seu sogre. «La meua filla s'ha casat amb un *pintamonés*», diu que deia. Va ser així, doncs, com va començar la relació de Gimeno amb Torroella. El matrimoni va anar mig bé, les relacions amb el sogre tan malament com el rami, però els quadres que Gimeno va pintar a Torroella i al port de ses Orats de Fornells són, com va escriure Josep Pla, una realitat. Una de les realitats més importants de la pintura catalana de l'últim segle.

Xavier Cortadellas